

نقدی بر مقاله «محوریت قهرمانان زن در قصه‌های عامیانه»

پگاه خدیش

استادیار زبان و ادبیات فارسی مؤسسه لغتنامه دهخدا

در شماره یازدهم و دوازدهم فصلنامه نقد ادبی مقاله‌ای خواندم با عنوان «محوریت قهرمانان زن در قصه‌های عامیانه». مقاله‌ای ارزشمند و خواندنی که نشان از دقت نظر و باریک‌بینی مؤلف محترم و پرداخت علمی موضوع از سوی ایشان دارد و جای خالی این بحث را به‌خوبی پر کرده است. پس از خواندن مقاله و بهره‌مند شدن از آن، بر آن شدم تا درباره چند نکته که به‌اشتباه و ناآگاهانه در مقاله وارد شده بود، یادداشتی بنویسم به آن منظور که سایر پژوهندگان که در حوزه افسانه‌ها و قصه‌های عامیانه قلم می‌زنند، در بحث‌ها و مقالات خویش نگاه دقیق‌تری به موضوع داشته باشند.

در صفحه ۸۹ پاراگراف اول مقاله گفته شده که کتاب *طبقه‌بندی قصه‌های ایرانی* اثر اولریش مارزلف (۱۳۷۶) از نمونه‌های قابل‌توجه در حوزه مطالعات ساختاری و فرمالیستی قصه است و بر مبنای الگوهای پیشنهادی پراپ در *ریخت‌شناسی قصه‌های پریان* تنظیم و منتشر شده است.

شایان توجه است که کتاب مارزلف نه بر مبنای روش ساختاری پراپ، بلکه بر اساس دسته‌بندی موضوعی که از ابداعات آنتی آرنه، محقق فولکلوریست فنلاندی، بود طراحی و تنظیم شده است. آرنه یکی از پیروان و صاحب‌نظران مکتب فنلاندی است. در این مکتب، مقیاس‌های تاریخی-جغرافیایی را برای نظم دادن به افسانه‌ها مورد توجه قرار می‌دادند. آرنه در سال ۱۹۱۰م فهرستی از انواع قصه بر اساس مضمون و

درون‌مایه‌های مندرج در آن‌ها منتشر کرد. استیث تامسون، یکی دیگر از محققان این حوزه، کار او را گسترش داد و تمام گونه‌های قصه را که در بایگانی‌های کشورهای مختلف جهان گردآوری شده بود، به فهرست آرنه افزود. این اثر با نام *فهرست آرنه- تامسون* بین محققان و قصه‌شناسان رواج عام دارد. در *فهرست آرنه- تامسون* تمام قصه‌ها ذیل دسته‌های زیر طبقه‌بندی شده‌اند و برای هر نوع قصه، شماره‌ای در نظر گرفته شده است. این دسته‌بندی به این شرح است: قصه‌های حیوانات، قصه‌هایی به معنای اخص (شامل چهار گروه: قصه‌های جادویی، قصه‌های مذهبی، قصه‌های عاشقانه، قصه‌های دیو ابله)، قصه‌های شوخی و قصه‌های زنجیره‌ای. جدیدترین ویرایش این فهرست را محقق قصه‌شناس آلمانی، هانس یورگ اوتته، در سال ۲۰۰۴م با نام *تیپ‌های قصه‌های عامیانه* منتشر کرده است. وی علاوه بر برطرف کردن برخی دشواری‌ها و اشکالات موجود در *فهرست آرنه- تامسون*، قصه‌ها را به صورت زیر دسته‌بندی کرده است: قصه‌های حیوانات، قصه‌های جادویی، قصه‌های مذهبی، قصه‌های واقع‌گرا، قصه‌های دیو ابله، شوخی‌ها و لطیفه‌ها، و قصه‌های قالبی. هم‌اکنون این فهرست به عنوان معتبرترین و علمی‌ترین شیوه برای تیپ‌گذاری و شناسایی قصه‌ها در جهان کاربرد دارد.

پس از آنکه این روش سال‌ها مورد استفاده پژوهشگران قصه قرار گرفت و کاستی‌ها و ایرادهای آن کاملاً مشخص شد، ولادیمیر پراپ بر آن شد تا برای دسته‌بندی قصه‌ها از تجزیه و تحلیل ساختاری استفاده کند و نخستین بار این شیوه را درباره قصه‌های پریان روسی آزمود. وی روش خویش را ریخت‌شناسی نام نهاد. محققان بعدی و سایر ساختارگرایان کوشیدند روش او را گسترش دهند و تکمیل کنند؛ به گونه‌ای که بتوان میان ساختار و محتوا پیوند و ارتباطی منطقی برقرار کرد.

اولریش مارزلف در مقدمه کتاب خویش تصریح می‌کند قصه‌های ایرانی را بر مبنای *فهرست آرنه- تامسون* دسته‌بندی کرده است. علاقه‌مندان به این بحث می‌توانند برای مطالعه بیشتر به مقدمه کتاب *طبقه‌بندی قصه‌های ایرانی* و نیز مقاله‌ای از نگارنده با عنوان «نظام‌های رده‌بندی قصه‌های عامیانه» (فصلنامه فرهنگ مردم، س ۷، ش ۲۶) مراجعه کنند.

این اشتباه در بخش دیگری از مقاله نیز دیده می‌شود. در صفحه ۹۱، ذیل عنوان «معشوق، محور قصه‌های عاشقانه» می‌خوانیم: «نگاهی به تقسیم‌بندی اولریش مارزلف از شخصیت‌های قصه‌ها نشان می‌دهد که او به دلیل نگاه ساختارگرایانه‌اش برای جایگاه شخصیت زنان و نقش محوری آن‌ها در داستان اهمیت چندانی قائل نشده و بیشتر چهره منفی زنان را برجسته کرده است». چنان که گفته شد مارزلف نگاه ساختارگرایانه ندارد و درباره شخصیت‌های قصه کاملاً به اختصار و فقط بر مبنای نگاهی کلی به قصه‌ها سخن گفته و بحث در این باره را منوط به تحقیقات گسترده‌تر و بررسی‌های دقیق علمی دانسته است؛ تحقیقاتی از نوع آنچه مؤلف مقاله به آن پرداخته است.

نکته آخر نقیضه‌ای است که در صفحه ۱۰۱ پاراگراف دوم آمده:

در برخی دوره‌های تاریخی به دلایل مختلف از جمله جنگ، تعداد دختران و زنان بیشتر از مردان بوده و در نتیجه رقابت میان زنان و نگرانی آنان از نداشتن خواستگار زیاد می‌شده است. این نکته در قصه‌های بسیاری منعکس شده است؛ برای مثال راوی قصه پریزادان درخت سیب می‌گوید: آن وقت‌ها در زمان آن پادشاه زن کم بود و پسرهای پادشاه بی‌زن مانده بودند.

درباره منطقی بودن جمله نخست این پاراگراف شکی نیست؛ ولی جمله‌ای که از قصه پریزادان درخت سیب نقل شده نه فقط مطلب یادشده را تأیید نمی‌کند؛ بلکه کاملاً در تناقض با آن است و عکس آن را ثابت می‌کند.

A New Historical Study of Discourse, Power, and Language in Behrangi's Stories

Fatemeh Mahmoudi Tazehkand

M.A. in English, Faculty Member, Islamic Azad University, Dehloran Branch

This paper tends to investigate discourse, power, and language in Behrangi's "Olduz va kalagh-ha"¹ and "Olduz va aroosak-e sokhangoo"² under the light of Foucauldian new historicism to demonstrate that multiple discourses of the selected texts are inseparable from the political, social, literary, and cultural discourses of Behrangi's era. The study also illustrates how Behrangi has portrayed the mutual relations between language and power by the use of objects and animal characters in his stories. As soon as language threatens power (stepmother), it is doomed to silence.

Keywords: new historicism, discourse, language, power, Michel Foucault, narrative literature of 14th century.

I

¹ "Olduz and Crows"

² "Olduz and the Talking Doll"

A Study of the Patterns of Two Illustrations of the Story of “Shapur-e Naghash” from Nezami’s *Khosrow va Shirin*

Fatemeh Mahvan

Ph.D. Student of Persian, Ferdowsi University of Mashhad

Painters are often inclined to illustrate different themes derived from literary texts. But when a painter illustrates a story with the theme of a painter’s artistry and artifice, this illustration certainly becomes more intriguing. Considering the common interests between the subject and the object, the major question for the painter is what particular techniques should be undertaken for illustration of this theme. This article examines the techniques in illustrations of a story with the theme of a painter’s artistry. The objects of this study are two illustrations by Mirak from the story of “Shapur-e naghash” in Nezami’s *Khosrow va Shirin*. The aim of this paper is to present the functions of specific illustration techniques and also to highlight the relation between these techniques and the theme of the story.

Keywords: illustration, *Khosrow va Shirin*, Shapur-e naghash, the painter’s story, Mirak, Behzad school.

A Closet for Ideology: A Semiology and Interpretation of “Giyahi Dar Gharantineh”¹ by Bijan Najdi based on the Theory of Ideology and Power Discourse

Sina Jahandideh

Assistant Professor, Bentolhoda Sadr University (Rasht Tarbiat Moallem)

The interpretation and comprehension of a literary work based on sociological theories usually requires an eclectic approach. Such an approach unveils different aspects of a literary work and at the same time examines the validity of the theories. This article is a structural, semiological, and hermeneutical approach towards “Giyahi dar gharantineh” from the collection of short stories, *Yozpalangani ke ba man davideh-and*,² by Bijan Najdi based on the theory of ideology and power discourse. First, we determined the metatextual and textual signs and then all the signs were interpreted in the web of textual signification. Finally, the meaning-making codes were recognized according to the theory of ideology—in Marx, Althusser, and Žižek—and power discourse in Foucault. The overall aim of the article, apart from recognizing the intertextual aspects and narrative structures, decoding the textual signs, and understanding the hidden textual structure of the story, is to determine the macro-metaphor which can function as a common nucleus for all the stories. The tenors of this metaphor are the dominance of ideology and the illusion of identity.

Keywords: “Giyahi dar gharantineh,” Bijan Najdi, semiology, hermeneutic, theory of ideology, power discourse.

¹ “A Plant in Quarantine”

² *The Leopards who have Run with Me*

Surrealism in Mystical Anecdotes (Introducing an old Narrative Genre)

Alireza Asadi

Researcher in the Academy of Persian Language and Literature, Ph.D.

Saeed Bozorg Beygdeli

Associate Professor, Tarbiat Modares University

This article continues the unfinished discussion of Tzvetan Todorov on the classification of ‘unreal literature’ in the West by expanding his idea about surrealist story as a genre. After defining the term surrealist story and its theory, the authors, drawing on the hypothesis that surrealism is an ancient phenomenon, analyze the components and atmosphere of a selection of mystical anecdotes. The results indicate that the surreal works in the East and the West, from the ancient times, have been grounded on similar theories and comparable elements.

Keywords: Surrealism, mystical anecdote, literary theory.

Philosophy and Literary Theory: A Reflection on Philosophy's Different Contributions to Literary Theory

Omid Hamedani

Assistant Professor of Literary Theory and Persian Literature, Ferdowsi University of Mashhad.

In our times, the relationship between philosophy and literary theory has been addressed in a variety of different ways. This paper aims to demonstrate in an *a posteriori* manner how philosophy contributes to literary theory. In doing so, it stands in direct opposition to Rorty's pragmatic conception of the relationship between these two fields of human knowledge. Philosophy, it is argued, can make at least four contributions to literary theory and the paper is accordingly divided into four parts: (1) it clarifies the ontological status of the literary work; (2) it helps us see the problem of discovering the author's intention in a new light by questioning our Cartesian presuppositions concerning the relationship between mind and body, (3) it clarifies the philosophical roots of modern literary theory by putting these theories in their proper philosophical context; and finally (4) it paves the way for a critique of the modern relativism and constructivism inherent in modern literary theory. The paper thus ends by showing that if one accepts the possible ways in which philosophy contributes to literary theory and especially finds the critique launched against constructivism in part four plausible, then one has every reason to remain doubtful about Rorty's view of the subject.

Keywords: philosophy, literary theory, Rorty's Pragmatism, the ontological status of literature, author's intention, philosophical roots of modern literary theory, critique of literary theory

Critical Stylistics as a New Approach to Stylistics based on Critical Discourse Analysis

Maryam Dorpar

Ph.D. in Persian literature from Ferdowsi University

Because of the stagnancy in contemporary Persian stylistics, there is an urgent need for new steps in this realm. This study introduces new branches of stylistics as well as new methodologies for related studies in Persian Literature. As an initial step, this article introduces the critical stylistics and addresses the two following questions: (1) on what basis does critical stylistics study the text and (2) what implements does this methodology use for the analysis of the text? Accordingly, the concepts of “style”, “critique”, “ideology”, and “power” are explicated as four fundamental dimensions of critical stylistics. Furthermore, the tools and implements discussed by Simpson and Fowler are delved into. Last, the implication of critical stylistics for Persian literary studies and the studies of power relations within the text are mentioned.

Keywords: text, critical stylistics, ideology, power.

A Glimpse on Simpson's Notion of "Point of View"

Narges Khademi

Ph.D. Student of Persian. Ferdowsi University of Mashhad

Paul Simpson is one of the researchers who have worked in the field of stylistics and critical linguistics. One of the topics which he has studied systematically is the "point of view." In his opinion, point of view is related to the degree of narrator's interference in the act of narration. It has three dimensions: (1) spatial; (2) temporal; and (3) psychological. The writer or narrator unites these items through modality. Furthermore, focusing on modality, Simpson introduces his narrative model which includes nine different points of view. In this model, he incorporates Genet's discussion on four points of view and also the model of Uspensky and Fowler. Simpson believes that by studying the three spatial, temporal, and psychological dimensions of the point of view, we can reach at its ideological dimension.

Keywords: Simpson, narrative point of view, spatial, temporal, psychological, modality.

CONTENTS

Theoretical Articles

- **A Glimpse on Simpson’s Notion of “Point of View”**/ Narges Khademi...7
- **Critical Stylistics as a New Approach to Stylistics based on Critical Discourse Analysis** / Maryam Dorpar.....37
- **Philosophy and Literary Theory: A Reflection on Philosophy’s Different Contributions to Literary Theory**/ Omid Hamedani63

Practical Criticism

- **Surrealism in Mystical Anecdotes** / Alireza Asadi & Saeed Bozorg Beygdeli.....105
 - **A Closet for Ideology: A Semiology and Interpretation of “Giyahi Dar Gharantineh”** by Bijan Najdi based on the Theory of Ideology and Power Discourse / Sina Jahandideh.....129
 - **A Study of the Patterns of Two Illustrations of the Story of “Shapur-e Naghash”** from Nezami’s *Khosrow va Shirin* / Fatemeh Mahvan.....157
 - **A New Historical Study of Discourse, Power, and Language in Behrangi’s Stories** / Fatemeh Mahmoudi Tazehkand.....175
-

Article Review

- **A Criticism of the Article" Folk Tales as Collective Dreams of weman"** Pegah khadish.....193

Abstracts

مراکز فروش فصلنامه نقد ادبی

الف) تهران

۱. توس، خ انقلاب، خ دانشگاه، شماره ۱، تلفن: ۶۶۴۶۱۰۰۷
۲. کتابخانه طهوری، خ انقلاب، روبه روی دانشگاه تهران، تلفن: ۶۶۴۰۶۳۳۰
۳. نشر چشمه، خ ولیعصر، خ کریم خان زند، خ میرزای شیرازی شماره ۱۶۱، تلفن: ۸۸۹۰۷۷۶۶
۴. نیلوفر، خ انقلاب، خ دانشگاه، تلفن: ۶۶۴۶۱۱۱۷
۵. هاشمی، خ ولیعصر، نرسیده به میدان ولیعصر، روبه روی وزارت بازرگانی، تلفن: ۸۸۹۳۸۸۳۸
۶. شهر کتاب مرکزی، خیابان شهیدبهشتی، خیابان شهید احمد قصیر (بخارست)، نشن کوچه سوم، پ ۸، تلفن: ۸۸۷۱۷۴۵۸

ب) شهرستان‌ها

۱. بابل، کتاب چیستا، خ ۱۷ شهریور، تلفن: ۰۱۱۱-۲۲۲۳۶۲۶
۲. برازجان، کتابفروشی سروش، خ دکتر چمران، تلفن: ۰۷۷۳-۴۲۴۳۶۸۷
۳. کرمانشاه، اندیشه نو، خ دبیر اعظم، پاساژ سروش، طبقه همکف، تلفن: ۰۸۳۱-۷۲۱۲۵۸۰
۴. مشهد، انتشارات امام، خ دانشگاه، چهار راه دکترا، تلفن: ۰۵۱۱-۸۴۵۷۶۸۵
۵. اصفهان، فرهنگسرای اصفهان، خ چهارباغ عباسی، دروازه دولت، تلفن: ۰۳۱۱-۲۲۳۹۰۰۳

فرم اشتراک

مرکز تحقیقات زبان و ادبیات فارسی: تهران، خ فاطمی غربی، خ سیندخت شمالی، کوچه زرین
پلاک ۳. تلفن: ۳-۸۸۶۳۰۲۳۰-۳. نمابر: ۸۸۰۹۰۵۶

حق اشتراک سالانه (چهار شماره) همراه با هزینه پست:

ایران: ۱۲۰۰۰۰ ریال

آمریکا، کانادا، استرالیا، ژاپن: ۶۰ دلار

خاورمیانه: ۵۰ دلار

اروپا: ۵۵ دلار

خوانندگان محترم در صورت تمایل به اشتراک می‌توانند با تکمیل فرم زیر و واریز مبلغ حق اشتراک به حساب جاری ۹۵۳۱۶ بانک تجارت، شعبه تربیت مدرس، کد ۰۱۴۳۳ به نام تمرکز درآمدهای آموزشی و پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس، اصل فیش بانک را همراه با اصل این فرم به نشانی: تهران: صندوق پستی ۳۴۴-۱۴۱۱۵ ارسال نمایند.

.....
نام و نام خانوادگی: شغل و میزان تحصیلات:
نشانی:
کدپستی: نمابر: تلفن:
Email:

Subscription Form

P.O. Box: 14115-344 Tel: 88630230-3 Fax: 88009056

Annual Subscription Fee (including Postage & Package)

Middle East: \$50 Europe: \$55

Iran: 12000 Toomans, America, Canada, Australia, Japan: \$60

Please Fill in the subscription form. Deposit the subscription fee in the account number: 95316 by Tejarat Bank of Iran, Tarbiat Modares University, Tehran, Sort Code No: 01433. Send the Receipt to Tehran, P.O. Box No: 14115-344

Full Name:
Occupation & Level of education (degree):
Address:
Tel: Fax:
Email: